

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету фінансів та обліку

Андрій КІЗИМА
« 31 » _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« _____ » _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ
« 31 » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ФІНАНСИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма – «Фінансовий менеджмент»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік/екзамен (семестр)
Денна	4	7	40	26	4	10	70	150	Екзамен (7)
Заочна	4	7-8	8	4	-	-	138	150	Екзамен (8)

31.08.2023

Тернопіль – ЗУНУ,
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Фінансовий менеджмент» підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 24.06.2020 р.)

Робочу програму склали доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, канд. екон. наук, доцент Галина КУЛИНА та доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, канд. екон. наук, доцент Володимир КОСТЕЦЬКИЙ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

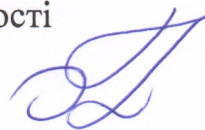
Завідувач кафедри фінансових
технологій та банківського бізнесу,
д-р екон. наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності
д-р екон. наук, професор

Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОПІ,
д-р екон. наук, професор

Наталія СПАСІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ»

1. Опис дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Дисципліна – «Фінанси страхових компаній»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни блок обов'язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Освітньо-професійна програма – «Фінансовий менеджмент»	Рік підготовки: <i>денна форма</i> – 4; <i>заочна форма</i> – 4 Семестр: <i>денна форма</i> – 7; <i>заочна форма</i> – 7, 8
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>денна форма</i> – 40 год.; <i>заочна форма</i> – 8 год. Практичні заняття: <i>денна форма</i> – 26 год.; <i>заочна форма</i> – 4 год.
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>денна форма</i> – 70 год; <i>заочна форма</i> – 138 год. Тренінг, КПЗ: <i>денна форма</i> – 10 год. Індивідуальна робота: <i>денна форма</i> – 4 год.
Тижневих годин: <i>денна форма</i> – 10 год., з них аудиторних – 5 год.		Вид підсумкового контролю: екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Фінанси страхових компаній»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна «Фінанси страхових компаній» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів страхових компаній, ефективного застосування базових концепцій, що пояснюють механізми управління ними на практиці.

Головним завданням курсу є оволодіння методологією дослідження фінансів страхових компаній, набуття вмінь критично аналізувати ефективність їх організації з використанням сучасних методик фінансового менеджменту та виокремлювати невирішені проблеми з подальшим обґрунтуванням напрямів їх розв'язання; набуття практичних навичок з формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, капіталу та

страхових резервів страхових компаній, оптимізації структури дозволених активів, розрахунку фінансового результату від страхової, інвестиційної та фінансової діяльності, оцінки фінансового стану страхових компаній та рівня їх платоспроможності, аналізу та роботи з фінансовою звітністю.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення дисципліни «Фінанси страхових компаній» студенти повинні:

- вивчити страхову термінологію, зрозуміти економічну сутність та особливості організації фінансів страхових компаній, необхідність державного регулювання фінансових аспектів діяльності страховика;
- ознайомитися із засадами формування фінансових ресурсів страхових компаній у розрізі власних, залучених і позикових джерел, навчитися оцінювати структуру капіталу страховика; розвинути навички застосовування методів та пропонування обґрунтованих рішень щодо її оптимізації; зрозуміти концепції вартості капіталу страховика та набути вміння застосовувати методичні підходи до її оцінки;
- зрозуміти сутність та ознайомитись із класифікацією грошових надходжень страхових компаній, навчитися здійснювати їх аналіз, набуття вміння визначення страхових премій як основного джерела надходжень страховика від операційної діяльності та розрахунку їх величини;
- ознайомитися із функціональним призначенням страхових резервів, їх складом та порядком формування, навчитися аналізувати страхові технічні резерви із загального страхування та математичні резерви зі страхування життя, засвоїти методичний інструментарій їх формування;
- вивчити напрямки розміщення коштів страхових резервів та зрозуміти основні засади їх державного регулювання з метою дотримання страховиком критеріїв та нормативів достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви, навчитися здійснювати їх аналіз;
- ознайомитися із особливостями та порядком формування фінансових результатів діяльності страхової компанії за різними видами, розвинути навички їх аналізу та планування; навчитися визначати та розподіляти прибуток страховика, розвинути навички пропонування обґрунтованих рішень щодо покращення фінансових результатів діяльності страхової компанії;
- ознайомитися із системою та методикою оподаткування страхових компаній в Україні згідно з Податковим кодексом України, навчитися визначати величину податку на прибуток, який сплачує страховик;
- навчитися аналізувати фінансовий стан страхової компанії, зрозуміти економічну сутність та компоненти фінансової надійності страховика як складової оцінки його фінансового стану, розвинути вміння виявляти чинники, які на неї впливають, навчитися розраховувати фактичний і нормативний запаси платоспроможності страхових компаній, коефіцієнти їх фінансової стійкості.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

- осмислення концептуальних засад організації фінансових відносин суб'єктів господарювання та здатність використовувати набуті знання при управлінні їхніми фінансами у різних галузях економіки;
- розуміння особливостей функціонування фінансів страховиків та здатність використовувати фінансові механізми страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб у разі настання страхових випадків.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни «Фінанси страхових компаній» є «Страхування».

2.5. Результати навчання

- демонструвати набуті теоретичні знання щодо організації фінансових відносин та вміти використовувати їх у контексті управління фінансами суб'єктів господарювання у різних галузях економіки;

- демонструвати уміння використовувати фінансові механізми страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб при настанні страхових випадків на основі застосування необхідного методичного інструментарію.

3. Програма дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативно-правові аспекти організації фінансів страхових компаній

Тема 1. Сутність фінансів страхових компаній та особливості їх організації

Економічна сутність страхової діяльності. Статус страховиків в Україні. Страхова компанія як фінансова установа. Організаційно-правова форма страховиків як суб'єктів господарювання. Ліцензування страхової діяльності.

Поняття фінансів страхових компаній. Функції фінансів страхових компаній: мобілізаційна, розподільча, контрольна. Принципи та особливості організації фінансів страхових компаній. Система фінансових відносин страхових компаній. Характеристика основних форм зовнішніх та внутрішніх фінансових відносин страховиків. Суб'єкти фінансових відносин.

Сутність державного регулювання фінансів страховиків. Механізм державного регулювання фінансів страхових компаній. Фактори, що впливають на механізм державного регулювання фінансів страхових компаній. Функції та права Уповноваженого органу – Національного банку України.

Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній

Поняття та склад фінансових ресурсів страхових компаній. Призначення фінансових ресурсів. Джерела утворення фінансових ресурсів страховика. Принципи та особливості формування фінансових ресурсів.

Власні фінансові ресурси страхових компаній. Функції власних фінансових ресурсів. Порядок формування власних фінансових ресурсів страховика. Зареєстрований капітал. Вимоги вітчизняного законодавства до формування зареєстрованого (статутного) капіталу страховими компаніями. Додатковий капітал та джерела його формування. Резервний капітал страховика. Нерозподілений прибуток. Особливості використання власних фінансових ресурсів страхових компаній.

Позикові фінансові ресурси страховиків, їх склад та структура. Класифікація позикових фінансових ресурсів. Умови визнання обов'язків страхової компанії зобов'язаннями. Характеристика окремих видів позикових фінансових ресурсів страхових компаній. Банківські кредити. Фінансовий лізинг. Кредиторська заборгованість перестраховикам. Облігаційні позики. Поточна заборгованість за розрахунками. Особливості формування та напрями використання окремих видів позикових фінансових ресурсів страховика.

Структура капіталу страхової компанії. Роль структури капіталу в забезпеченні ефективної фінансової діяльності та фінансової рівноваги страховика. Фактори, що визначають формування структури капіталу страхової організації. Оптимізація структури капіталу страховика.

Поняття вартості капіталу страхових організацій. Види вартості капіталу страховика. Характеристика методичних підходів щодо оцінки вартості капіталу страхових організацій. Середньозважена вартість капіталу страховика. Методика розрахунку середньозваженої вартості страхової компанії.

Тема 3. Грошові надходження страхових компаній

Сутність грошових надходжень страховика та їх класифікація. Відмінність між грошовими надходженнями та доходами страховика.

Операційна діяльність як основна діяльність страховика. Поняття інвестиційної діяльності. Поняття фінансової діяльності страхових компаній.

Страхові премії як головне джерело надходжень страхової організації від операційної діяльності. Структура страхового тарифу. Законодавчі обмеження та вимоги стосовно страхових тарифів.

Інші надходження від операційної діяльності. Комісійна винагорода за передачу ризику в перестраховання. Частки страхових виплат, компенсовані перестраховиками. Суми, що повертаються із страхових технічних резервів, інших ніж резерв незароблених премій. Суми, що повертаються із резервів страхування життя. Суми, що повертаються із централізованих страхових резервних фондів. Суми, що повертаються в результаті переданого страхувальниками або іншими особами права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки. Інші операційні доходи.

Грошові надходження від інвестиційної діяльності. Грошові надходження від фінансової діяльності. Інші грошові надходження страховика.

Тема 4. Страхові резерви, їх склад і порядок формування

Поняття страхових резервів. Роль страхових резервів у забезпеченні безперервності страхового циклу. Склад страхових резервів.

Технічні резерви. Склад технічних резервів страховиків України. Резерв незароблених премій. Резерв збитків. Інші технічні резерви. Склад технічних резервів згідно з Директивами ЄС.

Методика формування резерву незароблених премій; резерву коливань збитковості; резерву збитків, що сталися, але ще не заявлені; резерву катастроф.

Резерви зі страхування життя, мета та джерела їх формування. Резерви довгострокових зобов'язань. Резерви належних виплат страхових сум. Порядок формування резервів зі страхування життя.

Тема 5. Розміщення страхових резервів

Сутність фінансових активів та їх основні види: грошові кошти та їх еквіваленти; фінансові інвестиції; дебіторська заборгованість. Поняття ліквідності фінансових активів.

Ефективне управління коштами страхових резервів як найважливіша умова забезпечення платоспроможності страховиків. Напрями розміщення коштів страхових резервів. Принципи розміщення страхових резервів: безпечності, ліквідності, прибутковості, диверсифікації.

Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових технічних резервів страховиків, які здійснюють загальне страхування.

Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових резервів страховиків, які здійснюють страхування життя.

Змістовий модуль 2 Практика здійснення фінансових процесів у страхових компаніях

Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній

Доходи страхових організацій, їх характеристика та склад. Доходи від страхової діяльності, їх економічний зміст. Страхові премії як основне джерело надходжень страхової компанії. Фактори, що впливають на обсяг надходжень страхових премій.

Інші доходи від страхової діяльності: дохід від операцій з перестраховання; повернені суми із технічних резервів, інших ніж резерв незароблених премій та централізованих страхових резервних фондів.

Доходи від інвестиційної діяльності страховиків. Доходи від фінансової діяльності страхових організацій. Доходи від здійснення страховиком інших операцій.

Сутність та особливості витрат страхових організацій. Фактори, що зумовлюють обсяги та склад витрат страховика. Витрати на проведення страхової діяльності. Витрати на ведення діяльності страхової організації як суб'єкта господарювання.

Особливості визначення обсягу прибутку страховика. Прибуток компаній від здійснення страхової діяльності. Джерела та механізм формування інших видів прибутків страховика.

Рентабельність як важливий показник ефективності господарської діяльності страхових компаній. Рентабельність страхових операцій. Визначення рентабельності за видами страхування. Рентабельність страхової діяльності та порядок її розрахунку. Рентабельність активів страховика. Рентабельність інвестицій. Показник загальної рентабельності діяльності страхової організації.

Тема 7. Оподаткування страхових компаній

Система оподаткування страхових компаній. Складові системи оподаткування діяльності страховиків. Фактори, що обумовлюють особливості оподаткування страхових компаній. Вплив податків на фінансові результати страхових компаній. Законодавчі та нормативні акти, що регулюють чинну систему оподаткування страхових компаній в Україні.

Податок на прибуток страхових компаній. Особливості оподаткування доходів від страхової діяльності. Порядок визначення доходу від страхових операцій, що підлягає оподаткуванню. Валові доходи страхової компанії від страхової діяльності. Склад валових витрат від страхових операцій. Оподаткування перестрахових операцій. Оподаткування доходів від страхової діяльності страховиків-нерезидентів.

Оподаткування доходів страхових компаній від діяльності іншої, ніж страхова. Порядок визначення доходу від нестрахової діяльності, що підлягає оподаткуванню. Склад валових доходів страховика від нестрахових операцій. Валові витрати від нестрахової діяльності. Особливості оподаткування інвестиційної діяльності страхових компаній. Оподаткування операцій страховика з цінними паперами.

Інші загальнодержавні податки, платниками яких є страхові компанії. Податок на додану вартість. Мито. Плата за землю. Податок із власників транспортних засобів.

Місцеві податки і збори, що сплачуються страховими компаніями.

Вдосконалення оподаткування діяльності страхових компаній в Україні.

Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка

Фінансовий стан страхової компанії. Елементи фінансового стану страховика. Фактори, що впливають на фінансовий стан страхових компаній. Стадії фінансового стану страховиків. Показники фінансового стану страхових компаній.

Оцінка фінансового стану страховика. Необхідність та мета оцінки фінансового стану страхових організацій. Фінансовий аналіз як механізм оцінки фінансового стану страхової компанії. Види аналізу фінансового стану страховика.

Поняття фінансової надійності страхових організацій. Ознаки фінансової надійності. Чинники, що впливають на фінансову надійність страховика. Фінансова стійкість страхової компанії. Критерії визначення фінансової стійкості страховика. Показники, які характеризують фінансову стійкість страхових організацій.

Платоспроможність страхових компаній, її значення. Необхідність законодавчо-нормативних вимог до платоспроможності страховиків. Значення державного регулювання платоспроможності страхових компаній. Умови забезпечення платоспроможності страховиків згідно з Законом України «Про страхування».

Основні критерії оцінки платоспроможності страхових компаній. Система показників платоспроможності страховика. Запас платоспроможності. Порядок визначення фактичного і нормативного запасів платоспроможності страхових компаній.

Вимоги до платоспроможності страховиків згідно з Директивами ЄС.

**4. Структура залікового кредиту з
дисципліни «Фінанси страхових компаній»**

Денна форма

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	СРС	Інд. робота	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативно-правові аспекти організації фінансів страхових компаній</i>						
Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації	5	4	8	-	5	Поточне опитування
Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній	5	2	8	1		
Тема 3. Грошові надходження страхових компаній	4	2	8	-		
Тема 4. Страхові резерви, їх склад і порядок формування	6	4	11	1		
<i>Змістовий модуль 2. Практика здійснення фінансових процесів у страхових компаніях</i>						
Тема 5. Розміщення страхових резервів	5	2	8	-	5	Поточне опитування
Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній	5	4	9	1		
Тема 7. Оподаткування страхових компаній	4	2	8	-		
Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка	6	6	10	1		
Разом	40	26	70	4	10	

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативно-правові аспекти організації фінансів страхових компаній</i>			
Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації	1	1	17
Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній	1		17
Тема 3. Грошові надходження страхових компаній	1	-	17
Тема 4. Страхові резерви, їх склад і порядок формування	1	1	18
<i>Змістовий модуль 2. Практика здійснення фінансових процесів у страхових компаніях</i>			
Тема 5. Розміщення страхових резервів	1	-	17
Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній	1	1	17
Тема 7. Оподаткування страхових компаній	1	-	17
Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка	1	1	18
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Денна форма

Практичне заняття 1-2

Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації

Мета полягає в ознайомленні із економічною сутністю, функціями, принципами та особливостями організації фінансів страхових компаній, необхідністю державного регулювання фінансів страховика.

Питання для обговорення:

1. Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності.
2. Специфіка діяльності страхової компанії як фінансової установи.
3. Фінанси страхових компаній, їх зміст та особливості організації.
4. Функціональне призначення та роль фінансів страховика у загальній фінансовій системі країни.
5. Організація фінансів страхових компаній.
6. Принципи організації фінансів страхової компанії.
7. Необхідність, цілі та напрями державного регулювання фінансів страхових компаній.

Практичне заняття 3

Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із сутністю, складовими, джерелами та принципами формування фінансових ресурсів страхових компаній, методами оптимізації структури та оцінки вартості капіталу страховика.

Питання для обговорення:

1. Поняття, склад та принципи формування фінансових ресурсів страхових компаній.
2. Власні фінансові ресурси страхових організацій, їх склад та порядок формування.
3. Склад та джерела утворення залучених фінансових ресурсів страховиків.
4. Склад та джерела утворення позикових фінансових ресурсів страховиків.
5. Структура капіталу страхових компаній та методи її оптимізації.
6. Вартість капіталу страховика та характеристика методичних підходів щодо її оцінки.

Практичне заняття 4

Тема 3. Грошові надходження страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із сутністю та видами грошових надходжень страховика, методикою розрахунку страхових премій.

Питання для обговорення:

1. Сутність грошових надходжень страховика та їх класифікація.
2. Страхові премії як головне джерело надходжень страхової організації від операційної діяльності.
3. Інші надходження страховиків від операційної діяльності.
4. Грошові надходження страховиків від інвестиційної та фінансової діяльності, інші доходи страховика.

Практичне заняття 5-6

Тема 4. Страхові резерви, їх склад і порядок формування

Мета полягає в ознайомленні із сутністю, складом та порядком формування страхових резервів страховика із загального страхування та зі страхування життя.

Питання для обговорення:

1. Сутність та склад страхових резервів страховиків із загального страхування та зі страхування життя.
2. Резерв незароблених премій та методи його формування.
3. Резерви збитків та методи їх формування.
4. Інші види технічних резервів та методи їх формування.
5. Поняття резервів зі страхування життя та їх склад.
6. Порядок формування резервів довгострокових зобов'язань.
7. Резерви належних виплат страхових сум.

Практичне заняття 7

Тема 5. Розміщення страхових резервів

Мета полягає в ознайомленні із принципами і нормативами розміщення страхових резервів, змістом та специфікою державного регулювання розміщення коштів страхових резервів.

Питання для обговорення:

1. Необхідність державного регулювання розміщення коштів страхових резервів та його зміст.
2. Принципи розміщення коштів страхових резервів
3. Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових технічних резервів страховиків, які здійснюють загальне страхування.
4. Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових резервів страховиків, які здійснюють страхування життя.

Практичне заняття 8-9

Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із особливостями та порядком формування фінансових результатів діяльності страхової компанії за різними видами, алгоритмом визначення та напрямками розподілу прибутку страховика.

Питання для обговорення:

1. Зміст, склад та джерела формування доходів страхових компаній.
2. Особливості здійснення витрат страховика та порядок їх фінансування.
3. Формування, розподіл і використання прибутку страхових компаній.
4. Використання прибутку страхових компаній у зарубіжних країнах.
5. Система показників рентабельності страховика та методи їх обчислення.

Практичне заняття 10**Тема 7. Оподаткування страхових компаній**

Мета полягає в ознайомленні із системою та методикою оподаткування страхових компаній в Україні згідно з Податковим кодексом України, порядком визначення величини податку на прибуток, який сплачує страховик.

Питання для обговорення:

1. Оподаткування доходів від страхової діяльності.
2. Особливості оподаткування доходів від нестрахових операцій.
3. Інші загальнодержавні та місцеві податки і збори, що сплачуються страховими організаціями.
4. Оподаткування страхових компаній у зарубіжних країнах.

Практичне заняття 11-13**Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка**

Мета полягає в ознайомленні із необхідністю, значенням, основними принципами та методикою оцінки фінансового стану страховика, а також оволодінні навиками застосування отриманих знань в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Оцінка фінансового стану страховика: необхідність, значення та основні принципи її здійснення.
2. Поняття фінансової надійності та стійкості страхових компаній, фактори, що на них впливають.
3. Платоспроможність страхових організацій та умови її забезпечення.
4. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності страховика, порядок їх розрахунку.
5. Рейтингова оцінка фінансового стану страхових компаній: мета, завдання та методичні засади її проведення.

Заочна форма**Практичне заняття 1****Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації**

Мета полягає в ознайомленні із економічною сутністю, функціями, принципами та особливостями організації фінансів страхових компаній, необхідністю державного регулювання фінансів страховика.

Питання для обговорення:

1. Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності.
2. Специфіка діяльності страхової компанії як фінансової установи.
3. Фінанси страхових компаній, їх зміст та особливості організації.
4. Функціональне призначення та роль фінансів страховика у загальній фінансовій системі країни.
5. Організація фінансів страхових компаній.
6. Принципи організації фінансів страхової компанії.
7. Необхідність, цілі та напрями державного регулювання фінансів страхових компаній.

Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із сутністю, складовими, джерелами та принципами формування фінансових ресурсів страхових компаній, методами оптимізації структури та оцінки вартості капіталу страховика.

Питання для обговорення:

1. Поняття, склад та принципи формування фінансових ресурсів страхових компаній.
2. Власні фінансові ресурси страхових організацій, їх склад та порядок формування.
3. Склад та джерела утворення залучених фінансових ресурсів страховиків.
4. Склад та джерела утворення позикових фінансових ресурсів страховиків.
5. Структура капіталу страхових компаній та методи її оптимізації.
6. Вартість капіталу страховика та характеристика методичних підходів щодо її оцінки.

Тема 4. Страхові резерви, їх склад і порядок формування

Мета полягає в ознайомленні із сутністю, складом та порядком формування страхових резервів страховика із загального страхування та зі страхування життя.

Питання для обговорення:

1. Поняття страхових технічних резервів із загального страхування та їх склад.
2. Резерви премій та методи їх формування.
3. Резерви збитків та методи їх формування.
4. Інші види технічних резервів та методи їх формування.
5. Резерви зі страхування життя, мета та джерела їх утворення.
6. Порядок розрахунку резервів довгострокових зобов'язань.
7. Резерви належних виплат страхових сум.

Практичне заняття 2

Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із особливостями та порядком формування фінансових результатів діяльності страхової компанії за різними видами, алгоритмом визначення та напрямками розподілу прибутку страховика.

Питання для обговорення:

1. Зміст, склад та джерела формування доходів страхових компаній.
2. Особливості здійснення витрат страховика та порядок їх фінансування.
3. Формування, розподіл і використання прибутку страхових компаній.
4. Використання прибутку страхових компаній у зарубіжних країнах.
5. Система показників рентабельності страховика та методи їх обчислення.

Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка

Мета полягає в ознайомленні із необхідністю, значенням, основними принципами та методикою оцінки фінансового стану страховика, а також оволодінні навиками застосування отриманих знань в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Оцінка фінансового стану страховика: необхідність, значення та основні принципи її здійснення.
2. Поняття фінансової надійності та стійкості страхових компаній, фактори, що на них впливають.
3. Платоспроможність страхових організацій та умови її забезпечення.
4. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності страховика, порядок їх розрахунку.
5. Рейтингова оцінка фінансового стану страхових компаній: мета, завдання та методичні засади її проведення.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Для набуття умінь самостійного мислення і самоконтролю у студентів особливе значення має виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ) «Фінанси страхових компаній», яке виконується самостійно кожним студентом згідно методичних рекомендацій. Виконання даних завдань студентами має на меті більш глибоке й повне засвоєння теоретичного матеріалу з основ організації фінансів страхових компаній, оволодіння навиками застосування набутих теоретичних знань на практиці та є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

Завдання 1

1. Здійснити аналіз джерел формування та ефективності використання фінансових ресурсів страховика на основі опрацювання фінансової звітності страхової компанії, обраної за власним бажанням із діючих на вітчизняному страховому ринку.
2. Дані представити у вигляді таблиць 1-2.
3. Оформити висновок із зазначенням власних зауважень і рекомендацій.

Таблиця 1

Структура та динаміка джерел фінансових ресурсів страховика

Джерело фінансових ресурсів	Звітні дані страховика		
	Значення за роками		Темп зростання, %
	202_р.	202_р.	202_р./202_р.
1.			
2.			
3.			
4. Всього, тис. грн			

Таблиця 2

Динаміка показників ефективності використання фінансових ресурсів страховою компанією

Показники	Звітні дані страховика		
	Значення за роками		Темп зростання, %
	202_р.	202_р.	202_р./202_р.
1. Страхові платежі, тис. грн.			
2. Страхові виплати, тис. грн.			
3. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн			
4. Чистий прибуток, тис. грн			
5. Рівень виплат, %			
6. Рентабельність продажів, %			
7. Рентабельність власного капіталу, %			
8. Рентабельність активів, %			

Задача 2

1. Використовуючи дані про надходження страхових премій за договорами страхування вантажів, укладених строком на 1 рік за кварталами минулого року (див. табл. 3), розрахувати резерв незароблених премій на 1 січня поточного року методом «1/4» та «1/8». Завдання виконується за варіантами, які відповідають номеру студента по списку (наприклад, варіант 1 відповідає номеру студента по списку 1, 11, 21 і т. д.).

2. Порівняти отримані дані, оформити висновок із зазначенням власних зауважень і рекомендацій.

Вихідні дані для виконання розрахункової частини

Період	Сума, тис. грн.
Варіант 1	
1-й квартал	310
2-й квартал	250
3-й квартал	440
4-й квартал	210
Варіант 2	
1-й квартал	180
2-й квартал	370
3-й квартал	420
4-й квартал	230
Варіант 3	
1-й квартал	160
2-й квартал	250
3-й квартал	320
4-й квартал	250
Варіант 4	
1-й квартал	140
2-й квартал	180
3-й квартал	240
4-й квартал	220
Варіант 5	
1-й квартал	230
2-й квартал	270
3-й квартал	310
4-й квартал	360
Варіант 6	
1-й квартал	220
2-й квартал	280
3-й квартал	360
4-й квартал	310
Варіант 7	
1-й квартал	260
2-й квартал	330
3-й квартал	420
4-й квартал	340
Варіант 8	
1-й квартал	290
2-й квартал	310
3-й квартал	420
4-й квартал	410
Варіант 9	
1-й квартал	220
2-й квартал	260
3-й квартал	350
4-й квартал	320
Варіант 10	
1-й квартал	370
2-й квартал	420

3-й квартал	510
4-й квартал	480

Задача 3

1. Розрахувати коефіцієнт нетто-збитковості (показник фактичного рівня збитковості) за такими даними, поданими у табл. 4.
2. Оформити висновок із зазначенням власних зауважень і рекомендацій.

Таблиця 4

Вихідні дані для розрахункової частини

Показники	Значення, тис. грн									
	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5	Варіант 6	Варіант 7	Варіант 8	Варіант 9	Варіант 10
Фактичні виплати	237	246	258	269	276	281	297	310	320	321
Витрати на врегулювання збитків у розрахунковому періоді	128	143	156	167	173	189	194	210	230	240
Розмір резерву заявлених, але не виплачених збитків на початок	59	67	78	83	94	98	100	130	145	118
Розмір резерву заявлених, але не виплачених збитків на кінець розрахункового періоду	44	45	55	65	78	89	97	103	110	105
Розмір резерву збитків, які виникли, але не заявлені на початок	93	98	92	101	110	101	102	108	119	121
Розмір резерву збитків, які виникли, але не заявлені на кінець розрахункового періоду	77	67	87	96	99	100	98	102	116	117
Зароблена страхова премія	869	987	1100	1050	1150	1200	1250	1220	1206	1300

Задача 4

1. За вихідними даними табл. 5 розрахувати чистий фінансовий результат діяльності страхової компанії.
2. Оформити висновок із зазначенням власних зауважень і рекомендацій.

Вихідні дані для розрахунку чистого фінансового результату діяльності страхової компанії

Показники	Умовні позначення	Сума, тис. грн.
Премії підписані, валова сума	П1	782313
Премії, передані у перестраховання	П2	30017
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	31	77525
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	32	-129
Адміністративні витрати	АВ	209337
Витрати на збут	ВЗ	169508
Інші операційні витрати	ІОВ	48180
Собівартість послуг	С	16075
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	ЧЗСВ	352075
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	Д(В)ЗСР	-4615
Інші операційні доходи	ІОД	106389
Інші фінансові доходи	ІФД	44988
Інші доходи	ІД	248809
Інші витрати	ІВ	162825
Витрати (дохід) з податку на прибуток	ПП	41303

Завдання 5

1. На підставі вивчення законодавчих та нормативних документів скласти табл. 6 податків та обов'язкових платежів, що сплачують страхові компанії.
2. Оформити висновок із зазначенням власних зауважень і рекомендацій.

Податки та обов'язкові платежі, що сплачують страхові компанії

Найменування податку, збору або платежу	Об'єкт оподаткування	Джерело сплати	Ставки, %	Посилання на законодавчий чи нормативний акт

7. Тренінг з дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Тренінг – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичків того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Метою тренінгу є узагальнення теоретичних знань, вмінь та навичків отриманих студентами під час вивчення навчальної дисципліни «Фінанси страхових компаній» та застосування їх в практичній діяльності.

Структура тренінгу

Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття, формуванні робочих груп студентів, визначення завдань та розподілі ролей.

Практична частина реалізується шляхом виконання завдань тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу

Тематика тренінгу

1. Оцінювання фінансового стану страхової компанії.
2. Діагностика фінансового стану страховика на основі використання методики розрахунку показників «тестів раннього попередження».
3. Аналіз платоспроможності страховика та умов її забезпечення.

8. Тематика самостійної роботи

№ з/п	Тематика	К-сть годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації	8	17
2.	Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній	8	17
3.	Тема 3. Грошові надходження страхових компаній	8	17
4.	Тема 4. Страхові резерви, їх склад і порядок формування	11	18
5.	Тема 5. Розміщення страхових резервів	8	17
6.	Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній	9	17
7.	Тема 7. Оподаткування страхових компаній	8	17
8.	Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка	10	18
	Всього	70	138

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, методи опитування, тестування, моделювання практичних ситуацій, реферування, виконання КПЗ.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Фінанси страхових компаній» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни «Фінанси страхових компаній» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Робота на практичних заняттях (1-4 теми) по 10 балів за тему – макс. 40 балів. 2. Виконання завдань для самостійної роботи – макс. 10 балів. 3. Модульна контрольна робота – макс. 50 балів.	1. Робота на практичних заняттях (5-8 теми) по 10 балів за тему – макс. 40 балів. 2. Виконання завдань для самостійної роботи – макс. 10 балів. 3. Модульна контрольна робота – макс. 50 балів.	1. Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. 2. Захист КПЗ – макс. 40 балів. 3. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів.	1. Тестові завдання (20 тестів по 2 бали за тест) – макс. 40 балів. 2. Дві задачі по 20 балів – макс. 40 балів. 3. Теоретичне питання – макс. 20 балів.

Критерії оцінювання роботи на практичному занятті

Здобувач вищої освіти на практичному занятті може отримати максимум 10 балів за шкалою:

9-10 балів ставиться за таких умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, дає повну, аргументовану, послідовну й обґрунтовану відповідь, що супроводжується правильними прикладами, на підтвердження власних думок, здійснює аналіз і формулює висновки, вільно послуговується страховою термінологією;
- розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання, досконало володіє навиками користування фінансовою звітністю страховика та її ґрунтового аналітичного опрацювання.

7-8 балів ставиться за таких умов:

- студент доволі активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, достатньо повний, обґрунтований виклад навчального матеріалу, але при додаткових контрольних запитаннях, які ставить викладач, не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

- розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання лише з певною допомогою викладача чи колег, вміє користуватися фінансовою звітністю страховика.

5-6 балів ставиться за таких умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- загалом виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

3-4 бали ставиться за таких умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після підказок викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно його викладає, не може пояснити проблему, хоча і поверхнево її розуміє;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і без логічної послідовності.

1-2 бали ставиться за таких умов:

- студент фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) викладає початковий матеріал, припускаючись при цьому суттєвих неточностей і помилок, які не виправляє навіть при підказках викладача;

- виявляє нерозуміння змісту теоретичних питань та практичних завдань і, як наслідок цього – демонструє повну відсутність навичок як в аналізі явищ, так і в подальшому виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ (сума балів за всі види навчальної діяльності в межах модуля)	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-39	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проектор, ноутбук, проєкційний екран.	1-8
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows.	1-8

	Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox, Viber тощо).	
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-8
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-8
5.	Зразки форм фінансової звітності страхових компаній.	2-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2019. 198 с.
2. Алескерова Ю., Астапкевич А. Фінансовий контроль за страховими компаніями. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 420–426.
3. Березька К., Кнейслер О., Спасів Н., Кулина Г. Інформаційна технологія прогнозування фінансових результатів страхових компаній. *Ukrainian Journal of Information Technology*. 2021. Vol. 3. No 2. P. 87–93.
4. Гогохія Л. Б., Куряча Н. В. Аналіз ймовірності банкрутства страхової компанії. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/724/695>.
5. Доманчук А. І. Управління фінансами страхових компаній в контексті реалізації страхового інтересу : автореферат дис. ... доктора філософії у галузі управління та адміністрування : 072 / Міністерство освіти і науки України, Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир, 2023. 240 с. URL: https://ztu.edu.ua/site/files/1/docs/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0%D0%90%D1%81%D0%BF%D1%96%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%A0%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8/2023/diss_Domanchuk.pdf.
6. Качула С., Лисяк Л., Ляшевський Я. Аналіз формування доходу і розподілу прибутку страхових компаній (на прикладі АК “Страхова група “ТАС”). *Агросвіт*. 2021. № 1-2. С. 12–19.
7. Кисільова І., Величко А. Оцінка фінансової надійності страхової організації. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/471/453>.
8. Клепікова О. А., Поліщук С. О., Сарамков О. А., Нечай Д. В. Аналіз головних показників фінансової стійкості страхової компанії з використання імітаційного моделювання. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2019. Вип. 96. С. 80–94.
9. Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління : монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2020. 171 с.
10. Кнейслер О., Король С., Спасів Н. Прагматизм управління фінансовою стійкістю страхових компаній в Україні. *Світ фінансів*. 2022. № 7 (72). С. 99–110. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1537/1545>.
11. Маршук Л., Плахтій В. Особливості оподаткування страхових компаній в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2019. № 3 (67). С. 443–447.
12. Пікус Р., Лялькін О. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії в умовах

сучасних викликів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 3. С. 41–48.

13. Попович Д. В., Біда М. С., Закорко К. К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 3 (115). С. 110–114. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5791/5666>.

14. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика: Розпорядження Нацкомфінпослуг 07.06.2018 р. № 850. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#n7>.

15. Про страхування : Закон України від 04.10 2001 № 2745-III (зі змінами і доповненнями). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-14>.

16. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

17. Федорович І., Кулина Г. Особливості маркетингу в страховій діяльності. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 3 (72). С. 129–141. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/wof/article/download/1578/1586>.

18. Фомина В. С. Роль бізнес-планування в управлінні страховою компанією. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7676>.

19. Цуркан І. М., Остапенко А. О. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7766>.

20. Чуницька І. І., Богріновцева Л. М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 251–258. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/46.pdf.

21. Шейко Ю. О. Пріоритети інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні. *Економічний форум*. 2020. № 1. С. 106–112.

22. Шірінян Л. В., Шашенко О. В., Шірінян А. А. Економіко-правовий аналіз розміщення страхових резервів страхових компаній і перестраховування у нерезидентів. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 250–260.

23. Шірінян А. А., Шірінян Л. В. Ключові показники ефективності функціонування страхового ринку для покупців страхових послуг. *Проблеми економіки*. 2019. №3. С. 226–232.

24. Шірінян Л. В., Шірінян А. С. Нова методологія комплексної оцінки конкурентоспроможності ринку страхових послуг України: фактори масштабу і суперництва, тенденції та порівняння. *Облік і фінанси*. 2019. № 1 (83). С. 153–162.

25. Bellando J.-L. Assessing the financial health of insurance undertakings to protect the insured from the risks to which these firms are exposed: Solvency rules. URL: <https://www.oecd.org/finance/insurance/1857594.pdf>.

26. Beers B. (2023). A Brief Overview of the Insurance Sector. URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/051915/how-does-insurance-sector-work.asp>.

27. Hilton J. Deloitte expects robust 2019 insurance M&A activity. URL: <https://insurancenewsnet.com/inarticle/deloitte-expects-robust-2019-insurance-ma-activity#.XQo6wRb7Tct>.

28. Morara K., Sibindi A. B. (2021). Determinants of Financial Performance of Insurance Companies: Empirical Evidence Using Kenyan Data. *J. Risk Financial Manag.* 2021, 14, 566. URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/14/12/566>.

29. Shepherd V. Multiple Income Streams in Insurance: Create Life Long Financial Security. Georgia: Jonesboro, 2019. 64 p.

30. Walsh A. B. The Life Insurance Industry's Investment Conundrums. URL: <https://www.guggenheiminvestments.com/perspectives/portfolio-strategy/the-life-insurance-industrys-investment-conundrums>.